

UNESCOV-ov MANIFEST ZA ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Tekst Manifesta za školske knjižnice odobrilo je Međuvladino vijeće GIP-a (General Information Programme) u prosincu 1998. godine. Ratificirala ga je Opća konferencija UNESCO-a u prosincu 1999. godine.

Školska knjižnica pruža obavijesti i spoznaje bitne za uspješno uključivanje u suvremeno društvo koje se temelji na znanju i informaciji. Školska knjižnica opskrbljuje učenike vještinama za učenje kroz cijeli život, razvija njihovu maštu i osposobljava ih za život odgovornih građana.

ZADAĆA ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Školska knjižnica daje potporu učenju, nudi knjige i izvore koji omogućavaju svim članovima škole da razvijaju kritičko mišljenje, te da postanu stvarni korisnici obavijesti u svim oblicima i medijima. Školska knjižnica povezuje se s drugim knjižnicama i obavijesnim mrežama, poštujući načela UNESCOvog *Manifesta za narodne knjižnice*.

Knjižnično osoblje potiče upotrebu knjiga i drugih informacijskih izvora od umjetničkih do dokumentarnih, od tiskanih do elektroničkih, u knjižnici ili izvan nje. Ovi izvori obogaćuju i dopunjuju knjige, nastavnu građu i metodologije.

Dokazano je da suradnja knjižničara i učitelja utječe na postizanje više razine pismenosti, čitanja, učenja, rješavanja problema i svladavanja informacijskih i komunikacijskih vještina učenika.

Usluge školske knjižnice moraju biti pružene svim članovima škole, bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik, profesionalni i društveni položaj. Posebne usluge i građa moraju biti osigurani za one koji nisu u mogućnosti koristiti redovite knjižnične usluge i građu.

Pristup knjižničnim uslugama i zbirkama mora se temeljiti na Općoj deklaraciji UN-a o pravima čovjeka i ne smije biti izložen bilo kakvom obliku ideološke, političke ili vjerske cenzure niti trgovačkim pritiscima.

FINANCIRANJE, PRAVNI PROPISI I MREŽE

Školska knjižnica je bitna za svaku dugoročniju strategiju razvoja pismenosti, obrazovanja, pružanja informacija, gospodarskog, društvenog i kulturnog razvoja. Odgovornost je za školsku knjižnicu na lokalnim, regionalnim i nacionalnim vlastima, te za nju moraju biti iznuđeni posebni pravni propisi i razvojni planovi. Školske knjižnice moraju imati stalno i odgovarajuće financiranje za obrazovanje osoblja, nabavu građe i novih tehnologija, a njihove usluge moraju biti besplatne.

Školska knjižnica surađuje s lokalnim, regionalnim i knjižnicama na nacionalnoj razini i dio je njihove mreže.

Kada školska knjižnica dijeli sredstva i izvore s drugim vrstama knjižnica kao, na primjer, s narodnom knjižnicom, jedinstveni ciljevi školske knjižnice moraju biti priznati i potvrđeni.

CILJEVI ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Školska knjižnica je sastavni dio obrazovnog procesa. Srž njezina djelovanja čine sljedeći ciljevi bitni za razvijanje pismenosti, poučavanja, učenja i kulture, koji su ujedno i temeljne službe školske knjižnice:

- podržavanje obrazovnih ciljeva onako kako su zacrtani u nastavnom planu i programu škole i njenim zadaćama,
- razvijanje navike korištenja knjižnice kroz cijeli život, potičući u djece naviku i užitek u čitanju i učenju,
- pružanje mogućnosti za stvaralačko iskustvo u upotrebi i kreiranju informacija za poticanje učenja, razumijevanja, mašte i užitka,
- poticanje svih učenika na usvajanje vještina procjene i upotrebe informacija, bez obzira na sve oblike komuniciranja unutar društva,
- osiguravanje pristupa lokalnim, regionalnim, nacionalnim i globalnim izvorima i mogućnostima, koji učenicima omogućavaju doticaj s različitim idejama, iskustvima i stavovima,
- organiziranje aktivnosti koje potiču kulturnu i društvenu svijest i osjetljivost,
- suradnja s učenicima, učiteljima, administracijom i roditeljima u postizanju zadaća škole,
- isticanje načela da su sloboda mišljenja i slobodan pristup informacijama preduvjeti za uspješno i odgovorno sudjelovanje u građanskom demokratskom društvu,
- promicanje čitanja, izvora i službi školske knjižnice u školi i izvan nje.

Školska knjižnica ispunjava te ciljeve tako što razvija politiku i službe, odabire i prikuplja izvore, osigurava fizički i intelektualni pristup odgovarajućim izvorima informacija, osigurava podučavanje i zapošljava stručno osoblje.

OSOBLJE

Školski knjižničar je član stručnog osoblja odgovoran za planiranje i vođenje školske knjižnice, a pomaže mu prikladno osoblje gdje je i koliko je to moguće, radeći zajedno s članovima školske zajednice i povezujući se s narodnim i drugim knjižnicama.

Uloga školskog knjižničara razlikuje se prema materijalnim mogućnostima, nastavnom planu i programu škole, unutar nacionalnog pravnog i financijskog okvira. Unutar tog specifičnog konteksta, postoje opća područja znanja koja su prijeko potrebna za razvitak učinkovitih usluga školske knjižnice: izvori, poučavanje, upravljanje informacijama i knjižnicom.

RAD I UPRAVLJANJE

Za osiguravanje učinkovitog i odgovornog rada

- politika službi školske knjižnice mora biti oblikovana tako da se definiraju ciljevi, prioriteti i usluge u odnosu na nastavni plan i program škole,
- školska knjižnica mora biti organizirana i vođena prema stručnim standardima,
- usluge knjižnice moraju biti dostupne svim članovima škole, a rad se odvija unutar lokalne zajednice,
- mora se poticati suradnja s nastavnicima, upravom škole, administrativnim osobljem, roditeljima, ostalim knjižničarima i informacijskim stručnjacima i društvenim grupama.

PROVOĐENJE MANIFESTA

Pozivaju se vlade da, kroz svoja ministarstva odgovorna za obrazovanje, razvijaju strategije, politiku i planove u koje su ugrađena načela ovog *Manifesta*. Planovi trebaju uključivati širenje *Manifesta* u osnovnim programima školovanja učitelja i knjižničara, kao i u programima stalnog stručnog usavršavanja.

(Prevela s engleskoga Vesna Kranjec-Cižmek)